

IŠVADA

2020 m. sausio 14 d.

Vilnius

Dėl Seimo Peticijų komisijos sprendimo

Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisija (toliau – Komisija) 2020 m. sausio 14 d. posėdyje iš esmės išnagrinėjo Viktoro Vilkausko peticiją „Dėl Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 157 straipsnio papildymo“ ir priėmė sprendimą atmesti joje pateiktą pasiūlymą papildyti Bausmių vykdymo kodekso 157 straipsnį 10 dalimi: „10. Nuteistieji, praėjus vieneriems metams po teismo sprendimo už tyčinius nusikaltimus (išskyrus numatytus Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso XVII skyriuje „Nusikaltimai žmogaus gyvybei“, XVIII skyriuje „Nusikaltimai žmogaus sveikatai“, XIX skyriuje „Nusikaltimai, pavojingi žmogaus sveikatai ir gyvybei“, XX skyriuje „Nusikaltimai žmogaus laisvei“ ir XXI skyriuje „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai žmogaus seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui“), padarytus areštinėse, pataisos įstaigose ir kardomojo kalnimo vietose, ir atlikę bei vykde individualiame socialinės reabilitacijos plane numatytas priemones, atsižvelgiant į jų elgesį po nusikaltimo padarymo bei teismo sprendimo, bausmės atlikimo metu bei saugumo reikalavimus ir kai yra kalėjimo administracijos teikimas, pataisos namų direktoriaus sprendimu gali būti lygtinai paleisti iš pataisos įstaigų. Prašymų lygtinai paleisti iš pataisos įstaigos pateikimo tvarką nustato Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės.“

Komisija šį sprendimą priėmė, atsižvelgusi į Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pateiktą nuomonę ir manydama, kad jeigu būtų pritarta peticijoje pateiktam pasiūlymui ir numatytas lygtinio paleidimo iš pataisos įstaigų taikymas asmenims, padariusiems nusikaltimus areštinėse, pataisos įstaigose ir kardomojo kalnimo vietose, būtų neįmanoma veiksmingai užtikrinti nusikaltimų (ypač smurtinių nusikaltimų atvejais) prevencijos pataisos įstaigose. Tai taip pat neskatintų bausmės atlikimo metu nuteistųjų tinkamai elgtis, laikytis nustatytų pareigų ir draudimų, aktyviai dalyvauti resocializacijos procese. Visa tai sukeltų realią grėsmę pataisos įstaigos valdymui.

Bausmių vykdymo kodekso (toliau – BVK) teisinis reguliavimas, nustatantis skirtingą nuteistiesiems suteikiamų teisių ir pareigų apimtį, bausmės atlikimo tvarką, o taip pat ir lygtinio paleidimo iš pataisos įstaigos sąlygas, yra grindžiamas BVK 9 straipsnyje įtvirtintu teisingo ir progresyvaus bausmių atlikimo principu, pagal kurį nuteistojo teisinė padėtis tiesiogiai priklauso nuo to, kaip nuteistasis elgiasi bausmės atlikimo metu, ar vykdo nustatytus draudimus ir pareigas,

koks yra jo požiūris į darbą bei mokymąsi, kaip jis reaguoja į psichologinį poveikį ir socialinės rehabilitacijos priemones. Atsižvelgiant į tai, nuteistojo, kuris daro pažangą jo resocializacijos procese, teisinė padėtis švelninama suteikiant papildomas teises, atsisakant tam tikrų apribojimų, o taip pat taikant lygtinį paleidimą iš pataisos įstaigos. Tačiau tuo atveju, kai nuteistasis nedaro minėtos pažangos, nesilaiko nustatytų draudimų ir pareigų ir daro teisės pažeidimus, jo teisinė padėtis griežtinama (atimamos tam tikros teisės, nustatomos papildomos pareigos, o taip pat netaikomas lygtinis paleidimas iš pataisos įstaigos). Atsižvelgiant į minėtą principą, nuteistasis turi dėti visas pastangas ir savo elgesiu įrodyti, kad yra vertas pasitikėjimo, o kartu ir lygtinio paleidimo iš pataisos įstaigos.

Pažymėtina, kad peticijoje nuteistųjų teisinę padėtį siūloma švelninti, taikant lygtinį paleidimą iš pataisos įstaigos, net kai nuteistieji bausmės atlikimo metu daro visuomenei pavojingiausius pažeidimus – nusikaltimus. Tokio siūlymo įgyvendinimas nesuderinamas su minėtu BVK 9 straipsnyje įtvirtintu esminiu bausmių vykdymo principu.

2. Lygtinio paleidimo iš pataisos įstaigos taikymo sąlygos yra susietos su nuteistojo nusikalstamo elgesio rizika (BVK 157 straipsnio 1 dalis). Jei ši rizika žema ir (ar) nuteistasis rodo akivaizdžią pažangą mažinant šią riziką, jis gali prašyti taikyti jam lygtinį paleidimą iš pataisos įstaigos. Tačiau jei nuteistasis areštinėje, pataisos įstaigoje ar kardomojo kalnimo vietoje padaro naują nusikaltimą, jo nusikalstamo elgesio rizika padidėja, o taip pat parodo jo negatyvų požiūrį į socialinę rehabilitaciją, vykdomą pataisos įstaigose, ir jam lygtinis paleidimas iš pataisos įstaigos jau negalės būti taikomas.

Peticijų komisija, vadovaudamasi Peticijų įstatymo 12 straipsnio 3 dalies ir Seimo Peticijų komisijos nuostatų 28 punktu, siūlo Seimo seniūnų sueigai įtraukti į Lietuvos Respublikos Seimo pavasario sesijos darbotvarkę protokolinio nutarimo dėl Peticijų komisijos sprendimo dėl Viktoro Vilkausko peticijos projektą.

PRIDEDAMA:

1. Viktoro Vilkausko peticijos kopija, 4 lapai.
2. Teisingumo ministerijos 2019 m. gruodžio 16 d. raštas Nr. (1.39E)7R-7532, 2 lapai.
3. Išrašas iš Peticijų komisijos 2020 m. sausio 14 d. posėdžio protokolo Nr. 250-P-01, 1 lapas.
4. Lietuvos Respublikos Seimo protokolinio nutarimo projektas, 1 lapas.

Janina Šniaukštienė, tel. (8 5) 239 6819, el. p. janina.sniaukstiene@lrs.lt